Eduskunnan lakivaliokunnan kuuleminen koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Titta Jakonen, terveydenhoitaja YAMK
Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
Perhe- ja sosiaalipalvelut
Lapsiperheiden hyvinvointi ja terveys
Neuvolat / Neuvola paperittomille ja turvapaikanhakijoille
17.9.2024

Helsinki

Erillissäännökset naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuudesta kannatettavia

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys ja pelastustoimiala kannattaa hallituksen esittämiä erillissäännöksiä:

- Selkeyttävät nykytilaa kriminalisoimalla kaikenlaiset naisen tai tytön ulkoiseen sukuelimeen kohdistuvat vahingoittamisteot ja tekojen valmistelun
- Rikoksen uhriksi joutuneella asianomistajalla täysi-ikäiseksi tultuaan riittävästi aikaa saattaa asia tutkittavaksi ja rikoksen tekijät rikosoikeudelliseen vastuuseen
- Voivat vahvistaa ammattilaisten sitoutumista silpomisperinteen puheeksi ottamiseen ja lisätä asian painoarvoa päivittäisessä työssä

Ennaltaehkäisy ja oikea-aikainen puuttuminen Helsingin kaupungin palvelutoiminnassa

- Silpomistoiminnan ehkäisy palvelutoimintaa ohjaava ensisijainen tavoite
- Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen koskettaa laajasti eri toimijoita
- Ennen kaikkea peruspalveluiden ja varhaisen tuen kysymys
- Monialainen yhteistyö keskeistä silpomisrikosten ehkäisemisessä; merkitys korostuu entisestään, jos myös silpomisen valmistelu säädetään rangaistavaksi

Helsingin kaupungin ohjeistukset silpomisen ennaltaehkäisemiseksi sekä epäiltyjen silpomistapausten hoitamiseksi

- Lapseen kohdistuvan väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyn selvittäminen (yleisohje)
- Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estäminen (toimintaohje kaikille toimialoille)
- Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen ennaltaehkäisy ja estäminen neuvolassa ja lapsiperheiden kotipalvelussa
- Tyttöjen sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisy ja estäminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa
- Prosessikaaviot moniammatillisen yhteistyön toteuttamiseksi silpomisuhkaa tai jo tapahtunutta silpomista epäiltäessä

Silpomisen valmistelun tunnistamisen ja oikea-aikaisen puuttumisen mahdollisia haasteita

Säännösten *soveltaminen käytännön työssä* sosiaali- ja terveydenhuollossa sisältää haasteita:

- Mitkä ovat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten todelliset mahdollisuudet *silpomisen valmistelun* tunnistamiseen ja oikea-aikaiseen puuttumiseen?
- Kunniaan liittyvä väkivalta yhteisöllisenä ja ylirajaisena ilmiönä vaikeasti tunnistettavissa
- Tasapainottelu kulttuurisensitiivisyyden ja puuttumisvelvoitteen välillä läsnä käytännön työssä; dialoginen työskentely keskeistä

Silpomisrikosten tunnistaminen ja monialainen yhteistyö silpomisepäilyn tilanteissa

- Lastenneuvolan ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon määräaikaistarkastuksissa silpomisen fyysisten merkkien havaitseminen ei aukotonta; keskustelu ja erilaiset huoli-indikaattorit tunnistamisessa keskeisiä
- Alaikäiseen kohdistuva silpomisuhka tai –epäily ohjataan lastensuojelun selvitettäväksi.
- Silpomisen valmistelun kriminalisointi laajentaisi ammattilaisten ilmoitusvelvollisuutta; todennäköisesti lisäisi lastensuojeluun ja poliisille ilmoittamista (ammattilaisilla matala ilmoittamiskynnys)
- Silpomisen tai silpomisen valmistelun selvittämisessä esteeksi voi muodostua konkreettisen näytön puuttuminen.

Kiitos

Helsinki

17.9.2024